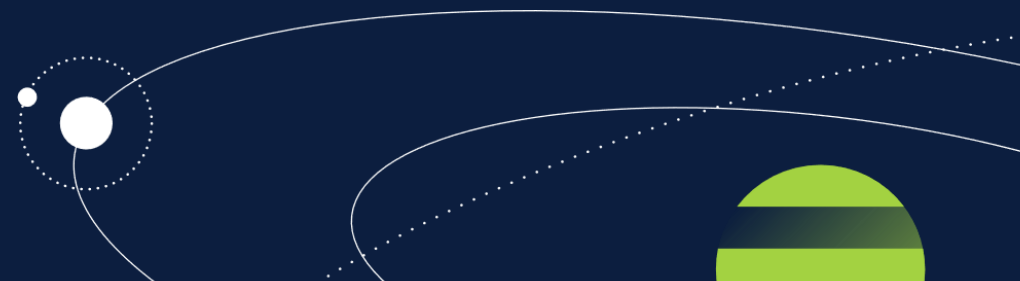

Viešųjų pirkimų savaitinis naujienlaiškis

2023 m. gegužės 29 – birželio 4 d.
22 metų savaitė

Turinys

1. Savaitės komentaras
2. Teisės aktų pakeitimai
3. Institucijų aktualijos
4. Teismų praktika

Savaitės komentaras

Žengiant į metų vidurį, panašu, kad sausra skriaudžia tik ūkininkus, bet ne viešųjų pirkimų profesionalus. Apeliacinis teismas buvo aktyvus ir viešųjų pirkimų bendruomenei pristatė keturias nutartis.

Vienoje byloje Apeliacinis teismas priminė ligšiolinę praktiką, kad viešųjų pirkimų reguliavimas nenustato PO pareigos prašyti pagrįsti atskirus tiekėjo pirkime pasiūlytus įkainius fiksuotos kainodaros pirkimo sutarčių atveju. Priminta ir tai, kad viešajame pirkime pasiūlymo kaina gali būti neigiama (minusinė), todėl nulinių ir minusinių kainų pasiūlymai viešuosiuose pirkimuose yra galimi ir patys savaime negali lemti viešųjų pirkimų principų pažeidimo.

VPT primena, kad tiekėjai, nepateikę finansinių ataskaitų, gali būti pašalinti iš pirkimo procedūros, o šia teise PO turėtų naudotis nepamindamos ir proporcingumo principo.

Dr. Karolis Kačerauskas

„Ellex Valiunas“ partneris, Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktikos vadovas

[Kontaktai](#)

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija 2023-06-01 registravo naują Viešųjų pirkimų įstatymo (VPĮ) pakeitimo **projekta**, kuriuo, be kita ko, siekiama užtikrinti teisėkūros sistemiškumą.

Viešojo administravimo įstatymo pakeitimo projektu siūloma išplėsti biudžetinės įstaigos struktūros sampratą, įtraukiant į ją biudžetinės įstaigos valdymo ir priežiūros organus ir nuolatinis kolegialius struktūrinius darinius, įsteigtus (sudarytus) patarimo pobūdžio sprendimams priimti. Tokios nuostatos leis aiškiau ir tiksliau apibūdinti biudžetinės įstaigos struktūrą ir į jai priskiriamus elementus.

Atitinkamai, VPĮ pakeitimo projekte siūloma teisinį reguliavimą, susijusį su viešojo administravimo įgaliojimus turinčiais subjektais, suderinti su VAĮ pakeitimo projektu siūlomu išplėsti viešojo administravimo subjektų ratu.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS

1. **VPT:** primena, kad tiekėjai, nepateikę finansinių ataskaitų, gali būti pašalinti iš pirkimo procedūros. Nustatytas faktas, kad tiekėjas iki nustatyto termino nėra pateikęs aktualių finansinės atskaitomybės dokumentų, kai tai privaloma pagal teisės aktus, sudaro pagrindą PO spręsti, ar dėl tokio tiekėjo pažeidimo ji abejoja šio tiekėjo sąžiningumu bei atitinkamai ji turi teisę priimti sprendimą jį pašalinti iš pirkimo procedūros.

Vis dėlto kiekvienu konkrečiu atveju PO sprendimas pašalinti tiekėją iš pirkimo procedūros turi būti proporcingas. Pavyzdžiui, PO nebūtinai iš pirkimo pašalins tiekėją, kuris nors ir kurį laiką pavėlavęs pateikti finansinės atskaitomybės dokumentus, juos vis dėlto pateikė iki paraiškų ar pasiūlymų pateikimo konkrečiame pirkime termino dienos.

TEISMŲ PRAKTIKA

1. Lietuvos apeliacinis teismas: apribojimai dalyvauti viešajame pirkime (UAB „INTA“ ir Nuctech Warsaw Company Limited Sp. z o.o. v Muitinės departamentui prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, 2023-05-30)

Ieškovės kreipėsi į teismą ginčydamas atsakovės PO vykdomo pirkimo sąlygas, kuriose yra įtvirtintas draudimas dalyvauti pirkime tiekėjui, jeigu tiekėją ar jo siūlomų prekių gamintoją kontroliuojantis asmuo yra registruotas VPĮ 92 str. 14 d. numatyta sąrašė nurodytose valstybėse ar teritorijose, teisėtumas. Ieškovės įrodinėjo, kad šiomis nuostatomis nepagrįstai ribojamos jų teisės dalyvauti pirkime.

Apeliacinis teismas nurodė, kad tuo atveju, jei PO veikia gynybos srityje ar srityse, kurios laikomos nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbių ūkio sektorių dalimi, yra įrašyta į Saugiojo tinklo naudotojų sąrašą ar jei pirkimo objektas yra Vyriausybės teisės aktų nustatyta tvarka sudarytame pirkimo objektų sąrašė, PO turi imperatyvią pareigą viešojo pirkimo sąlygose numatyti reikalavimus, užtikrinančius, kad perkamos prekės ir (ar) paslaugos nekeltų grėsmės nacionaliniam saugumui.

Teismas pabrėžė, jog tam tikrų subjektų teisės dalyvauti pirkime gali būti ribojamos dėl galimos grėsmės valstybės saugumo interesams. Vadovaujantis šiuo įstatymo leidėjo įtvirtintu reguliavimu tiekėjo teisės dalyvauti Pirkime ribojamos pagrįstai, atsižvelgiant į galimą grėsmę valstybės saugumo interesams. Atitinkamai PO, siekdama įsigyti prekes, įtrauktas į Vyriausybės patvirtintą pirkimo objektų sąrašą (šiuo atveju – rentgeno kontrolės įrenginius), privalėjo vykdyti galiojančius teisės aktus. Taigi, PO teisėtai ir pagrįstai numatė ginčijamas pirkimo sąlygų nuostatas.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

2. Lietuvos apeliacinis teismas: nulinio įkainio nurodymas pasiūlyme (UAB „Laukesta“ v VŠĮ CPO LT, 2023-05-30)

Tiekėja kreipėsi į teismą prašydama pripažinti atsakovės PO sprendimą dėl maisto produktų pirkimo rezultatų (laimėtojo nustatymo) nepagrįstu ir neteisėtu. Pirkimą laimėjusios tiekėjos pasiūlyme buvo nurodyta nulinė citrinų kaina. Tiekėja įrodinėjo, kad ši atskira sudedamoji pasiūlytos citrinų kainos dalis yra laikytina neįprastai maža.

Apeliacinis teismas nurodė, kad PO pareiga prašyti, jog dalyvis pagrįstų pasiūlyme nurodytą prekių, paslaugų, darbų ar jų sudedamųjų dalių kainą arba sąnaudas, kyla tuomet, kai pirkimo laimėtojo pasiūlyta kaina yra 30 ir daugiau proc. mažesnė už visų tiekėjų pasiūlytų kainų arba sąnaudų aritmetinį vidurkį. Kai pasiūlymo kaina neatitinka neįprastai mažos kainos prezumpcijos, PO turi diskrecijos teisę spręsti, ar yra būtina kreiptis į pirkimo laimėtoją dėl jo pasiūlymo kainos dydžio pagrindimo.

Teismas padarė išvadą, jog kadangi viešųjų pirkimų reguliavimas nenustato PO pareigos prašyti pagrįsti *atskirus* tiekėjo pirkime pasiūlytus įkainius fiksuotos kainodaros pirkimo sutarčių atveju, tiekėjo pasiūlytų atskirų įkainių įvertinimas neįprastai mažos kainos aspektu taip pat yra priskirtinas PO diskrecijai.

Teismų praktikoje yra pasisakyta, jog viešajame pirkime pasiūlymo kaina gali būti neigiama (minusinė), todėl nulinių ir minusinių kainų pasiūlymai viešuosiuose pirkimuose yra galimi ir patys savaime negali lemti viešųjų pirkimų principų pažeidimo. Be to, tiekėjas viešojo pirkimo sutartimi gali siekti ne tik piniginės ir ne tik tiesioginės finansinės naudos, bet ir gali turėti tikslą didinti konkurencingumą ir savo žinomumą, iš viešojo pirkimo sutarties vykdymo gauti netiesioginių pajamų.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

3. Lietuvos apeliacinis teismas: atitikties techninėms charakteristikoms tikrinimo ribos (UAB „Lazdijų autobusų parkas“ v Lazdijų rajono savivaldybės administracija, trečiasis asmuo UAB „Transrevis“, 2023-06-01)

Atsakovė PO vykdė viešųjų paslaugų (vežėjo (operatoriaus) paslaugų Lazdijuose teikimo) pirkimą, kuriame pasiūlymus pateikė ieškovė ir trečiasis asmuo. Pirkimo laimėtoju buvo pripažintas trečiasis asmuo. Ieškovė ieškiniu teisme ginčijo pirkimo rezultatus, įrodinėdama, kad trečiojo asmens pasiūlymas negalėjo būti paskelbtas laimėtoju, nes jis pateikė pirkimo sąlygų reikalavimų neatitinkantį pasiūlymą. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino iš dalies, trečiasis asmuo pateikė apeliacinį skundą. Šioje byloje Apeliacinis teismas išaiškino kelis materialinius ir procesinius aspektus.

Pirma, Apeliacinis teismas tenkino trečiojo asmens prašymą dėl termino apeliaciniam skundui pateikti atnaujinimo. Trečiasis asmuo nurodė, kad tikėjosi, jog pirmos instancijos teismo sprendimą apskųs atsakovė PO. Aplinkybę, kad PO apeliacinio skundo neteiks, trečiasis asmuo sužinojo baigiantis terminui pateikti apeliacinį skundą, tačiau skubiai jį parengė ir pavėlavo jį pateikti tik viena diena.

Teismas pabrėžė, kad aplinkybė, jog trečiasis asmuo nesitikėjo, jog PO sprendimo neskųs pati ir dėl to trečiasis asmuo 1 d. pavėlavęs pats pateikė apeliacinį skundą, nesudaro pagrindo trečiajam asmeniui apriboti teisę į apeliaciją.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas pabrėžė kasacinio teismo išaiškinimus, kad PO viešojo pirkimo procedūrų metu negali vertinti sutartinių nuostatų atitikties ir dėl to atmesti tiekėjų pasiūlymų. Pirkimo sąlygą kvalifikavus išimtinai kaip sutarties vykdymo sąlygą, PO viešojo pirkimo procedūrų metu negali vertinti, ar tiekėjo pasiūlymas atitinka tokią sąlygą. Tuo tarpu nustatius, kad pirkimo sąlyga kvalifikuotina kaip techninės specifikacijos reikalavimas, tiekėjo pasiūlymo atitikties tokiam reikalavimui vertinimas priklauso nuo to, ar pirkimo sąlygose iš tiekėjų buvo reikalaujama pateikti įrodomuosius dokumentus. Jei tokių dokumentų nebuvo reikalaujama, tolesni PO veiksmai priklauso nuo to, ar tiekėjas savo pasiūlyme aiškiai nurodo atitiktį atitinkamam techninės specifikacijos reikalavimui. Tiekėjui pasiūlyme deklaravus pasiūlymo atitiktį techninės specifikacijos reikalavimui, PO turi teisę papildomai aiškintis pateiktos deklaruojamos informacijos tikrumą (jei apskritai tokia informacija pagal savo pobūdį patikrinama iš anksto) ir tikslintis duomenis apie tiekėjo pasiūlymo atitiktį, priešingu atveju PO paaiškinimų dėl pasiūlymo atitikties pirkimo sąlygų reikalavimams neturi teisės reikalauti.

Šiuo atveju Apeliacinis teismas vertino, kad tiekėjų pasiūlymo formoje esančioje lentelėje „Siūlomų autobusų / mikroautobusų techninės charakteristikos“ nurodyti reikalavimai yra techninės charakteristikos, kurios gali būti objektyviai patikrintinos tik sutarties vykdymo metu (tokios kaip transporto priemonių švara, techninis ir estetiškas tvarkingumas ir pan.), kurios pirkimo procedūrų metu negali būti tikrinamos, o PO pirkimo sąlygose nubuvo įtvirtinusi reikalavimo pateikti atitiktį pagrindžiančius dokumentus. Atitinkamai PO, pasirinkusi netikrinti trečiojo asmens pasiūlyme nurodytų autobusų techninių charakteristikų, nepažeidė viešųjų pirkimų principų.

TEISMŲ PRAKTIKA

Trečia, Teismas pasisakė dėl pasiūlymo tikslinimo ribų. Byloje buvo nustatyta, kad trečiasis asmuo tikslindamas pasiūlymą patikslino ir bendrą pasiūlymo kainą. Trečiasis asmuo įrodinėjo, kad tai buvo ne kainos keitimas iš esmės, o tik aritmetinis klaidos taisymas, kuris pagal teisės aktus yra galimas.

Apeliacinis teismas konstatavo, kad ištaisydamas pasiūlyme esančias klaidas, trečiasis asmuo patikslintame pasiūlyme nurodė tuos pačius įkainius (formulės reikšmes), tačiau nurodė kitą bendrą pasiūlymo kainą. Taigi trečiasis asmuo nepakeitė pasiūlymo įkainių, o patikslino bendrą pasiūlymo kainą, t. y. ištaisė pasiūlyme padarytą aritmetinę klaidą. Teismas pabrėžė, kad tuo atveju, kai pirkime taikomas fiksuoto įkainio kainodaros metodas, taisant aritmetines klaidas pasiūlyme gali būti tikslinama bendra pasiūlymo kaina. Atsižvelgiant į kainodaros nuostatas, svarbiausias yra pasiūlytas įkainis, todėl taisant klaidas neturėtų būti keičiamas pradinis pasiūlytas įkainis, tačiau gali būti patikslinta bendra pasiūlymo palyginamoji kaina. Priešingu atveju, aritmetinių klaidų ištaisymas būtų objektyviai neįmanomas.

Ketvirta, Apeliacinis teismas tai pat įvertino, kad tiekėjo atliktas pasiūlymo patikslinimas – „kitų“ sąnaudų detalizavimas ir 0 sąnaudų pagrindimas, pateikiant pažymą ir nurodant, kad trečiasis asmuo veiklą vykdo remiantis nuomos ir administracinių paslaugų teikimo užtikrinimo sutartimi, – atitinka VPĮ reikalavimus ir teismų praktiką dėl galimybės tikslinti pasiūlymą.

Teismų praktikoje pripažįstama, kad tuo atveju, kai viešojo pirkimo sąlygose nebuvo įtvirtintos nuostatos, jog konkretaus dokumento nepateikimas lemia viso pasiūlymo atmetimą, o pasiūlymo patikslinimas savo esme nesudaro naujo pasiūlymo pateikimo, toks tikslinimas yra galimas.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

4. Lietuvos apeliacinis teismas: pirkimo procedūrų nutraukimas (UAB „VITROLAB“ v VĮ Šeškinės poliklinika, 2023-06-01)

Atsakovė PO vykdė reagentų, medžiagų ir papildomų priemonių biocheminiams ir imunologiniams tyrimams atlikti su medicininės įrangos panauda pirkimą. PO sudarė pasiūlymų eilę, pirmą vietą joje skiriant trečiojo asmens pasiūlymui, antrą vietą – ieškovės tiekėjos pasiūlymui. Ieškovei pateikus pretenziją dėl trečiojo asmens pasiūlymo, PO iš dalies ją patenkino ir nutraukė pirkimo procedūras dėl būtinumo tikslinti pirkimo sąlygas. Ieškovė ginčijo pirkimo procedūros nutraukimą.

Teismas pabrėžė, kad PO bet kuriuo metu iki pirkimo sutarties (preliminarijos sutarties) sudarymo ar projekto konkurso laimėtojo nustatymo turi teisę savo iniciatyva nutraukti pradėtas pirkimo ar projekto konkurso procedūras. Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtinti du viešojo pirkimo nutraukimo pagrindai: (i) jeigu atsirado aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, ir (ii) jeigu buvo pažeisti viešųjų pirkimų principai ir atitinkamos padėties negalima ištaisyti.

Pirma, PO teigė, kad ieškovės pretenzijos nagrinėjimo metu paaiškėjo, jog pirkimo sąlygos yra neaiškios ir dviprasmiškos, dėl ko susidarė nevienodos prielaidos nesąžiningai pasiūlymus pateikusių tiekėjų konkurencijai, t. y. PO vertinimu, paaiškėjo naujos aplinkybės, kurių nebuvo galima numatyti.

Kasacinis teismas yra išaiškinęs, jog pirkimo sąlygas rengia ir pagal jas pirkimo procedūras planuoja pati PO, todėl pirkimo sąlygų netinkamas parengimas negali būti laikomas netikėtu PO, atsiradusiu kaip aplinkybės, kurių nebuvo galima numatyti. Apeliacinio teismo vertinimu, pirkimo sąlygų turinys negali būti nei nauja, nei netikėta aplinkybė PO, todėl nėra pagrindo konstatuoti, kad PO turėjo teisėtą pagrindą nutraukti pirkimą.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Apeliacinės instancijos teismas vertino, kad nebuvo pažeisti viešųjų pirkimų principai. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išplėtotoje praktikoje nuosekliai konstatuojama, kad viešųjų pirkimų principų pažeidimas yra prilyginamas imperatyviųjų nuostatų pažeidimui būtent dėl to, kad šie principai yra susiję su viešojo intereso apsauga. Viešųjų pirkimų principų pažeidimai yra objektyvaus ir absoliutaus pobūdžio. Viešųjų pirkimų principų pažeidimo objektyvumas reiškiasi tuo, kad jo pripažinimui konstatuoti nesvarbios jokios kitos šalutinės aplinkybės, tokios kaip PO atstovų nepatyrimas, jų kaltės laipsnis, žalos dydis ir pan. Viešųjų pirkimų principų pažeidimų absoliutumas reiškia, kad kiekvienas viešųjų pirkimų principų pažeidimas lemia PO veiksmų neteisėtumą, t. y. kiekvienas viešųjų pirkimų principų pažeidimas laikytinas esminiu pažeidimu.

Nagrinėjamu atveju, PO savo sprendimą dėl pirkimo nutraukimo grindė prielaidomis, jog pirkimo sąlygos dėl nevienareikšmiško ir neaiškaus jų suvokimo ir dviprasmiškumo gali riboti tiekėjų konkurenciją, neleisti pirkime dalyvauti didesniai potencialių tiekėjų ratui. Teismas sprendė, kad PO deklaratyvus argumentas dėl didesnio tiekėjų skaičiaus dalyvavimo pirkime, nesant byloje tai pagrindžiančių įrodymų, nesudaro pagrindo nutraukti pirkimo procedūras.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktika

Patikimos rekomendacijos visais viešųjų
pirkimų proceso klausimais.

[Susipažinkite su komanda](#)

Plačiau apie „Ellex Valiunas“ – ellex.legal/lt

